

AAGRUNOL, HET GAAT DE GOEDE KANT OP

Job Schreuder

Er zullen weinig noorderlingen zijn, die niet bekend zijn met de toestand rond de bestrijdingsmiddelenfabriek AAgrunol in de stad Groningen. De laatste maanden lijkt deze zaak voor het milieu de goede kant op te gaan. AAgrunol en haar moederbedrijf FBC hebben op 1 december 1981 via een persbericht bekend gemaakt dat zij node hebben moeten besluiten om de activiteiten op de huidige lokatie aan het Winschoterdiep in Groningen fasegewijs te beëindigen.

Het bedrijf AAgrunol vestigde zich vlak na de oorlog aan het Winschoterdiep in Groningen. Het maakte toen bestrijdingsmiddelen (tegenwoordig ook 'gewasbeschermingsmiddelen' genoemd), ver-voeren en lakken, en produkten die op soortgelijke wijze werden gefabriceerd. Al gauw kreeg het bedrijf in de zeer nabij gelegen woongebieden een zeer slechte naam. Zo is nog bekend dat zich omstreeks 1955 enkele honderden buurtbewoners verenigden in een comité. Bij de Groninger rechtbank werd een civiele procedure aangespannen om het bedrijf gesloten te krijgen of tenminste een hoge dwangsom te laten verbeuren bij overtredingen. Mr. R.A. Vos, optredende voor het comité verklaarde toen al dat AAgrunol een uiterst gevaarlijk bedrijf is. 'Er komen tal van branden voor. Door tal van uitlaatpijpjes spuit de fabriek kwalijk riekende dampen, chemische poeders en stof op huizen, mensen en dieren in de omgeving.' Deze advocaat begreep toen al de groningse stadsbestuurders niet 'die dit alles weten, maar niets doen. Men moet ermee naar de ruimte. Het hoort niet in een bebouwde omgeving'.

Pas aan het eind der zestiger jaren kwam er lichte verbetering toen Akzo de fabriek overnam. In 1975 werden op één na de

chemisch-synthetische processen stopgezet. De stankhinder en stofhinder verdween daardoor, al waren er nog wel herhaaldelijk incidentele stankgolven. Wat bleef waren vooral de gevaren van de productie (mengen, roeren en oplossen en nog één chemische synthese nl. Monam, een grondontsmettingsmiddel) van bestrijdingsmiddelen en de zeer uitgebreide gifopslag.

In 1978 zijn grote akties gevoerd door buurtbewoners en de Milieufederatie Groningen. Er was toen oa. een zeer zorgwekkend rapport van de gemeentebrandweer omtrent de brandveiligheid van AAgrunol uitgelekt.

Per 1 mei 1979 nam het britse concern Fisons Ltd. het handels- en ontwikkelingsgedeelte over van Akzo Pharma. Per 1 september 1980 ging ook het produktiegedeelte van AAgrunol over van Akzo Pharma naar Fisons. Per 1 januari 1981 ging het britse moederbedrijf samen met Boots tot FBC (Fisons Boots Coorpoartion).

Bericht uit het Nieuwsblad van het Noorden uit de vijftiger jaren

Verplaatsen of sluiten

In oktober 1980 besloot de groningse gemeenteraad dat de mogelijkheden tot verplaatsing van het bedrijf onderzocht dienden te worden. Hierover zou door B & W van Groningen na drie maanden gerapporteerd moeten worden. Na die drie maanden waren B & W nog niet verder gekomen dan een bezoek aan de Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Deze wilde wel helpen, maar wou uiteraard niet op het verzoek van Groningen ingaan om toe te zeggen dat hij het tekort van zo'n verplaatsingsoperatie financieel wilde dekken. Wel werd afgesproken dat er een werkgroep zou worden gevormd met afgevaardigden van rijk, provincie, gemeente en liefst ook het bedrijf.

Op de dag van de afloop van de drie maanden termijn stelden ca. 200 buurtbewoners op een vergadering een ultimatum aan de gemeenteraad. Er zou een sluitingsakctie ten aanzien van AAgrunol op grond van de Hinderwet moeten worden gestart, zo niet dan zou er wellicht een blokkade van het bedrijf volgen.

De buurt eist sluiting van Aagrunol Wegens hinderlijke stank en stof

De omwonenden van de Chemisch Pl. bood de Rechtbank aan alle aan-
Fabriek Aagrunol N.V. aan het Win-
senoerder niet ter stede hebben
reeds geruime tijd last van stof en
stank die deze fabriek verspreidt.
Klachten bij verschillende officiële in-
stanties hadden geen uitwerking. En-
kele (onderden omwonenden 'verenig-
den zich in een Comité, dat een civiele
procedure tegen de fabriek begon.
In dit daarin primair sluiting van de
fabriek op een dwangsom van f.500.000,
subsidiair een verbod van verspreiding
van stank of stof op een dwangsom
van f.50.000 per overtreding.
Voor de Groninger Rechtbank wer-
den hierna de pleidooien gehouden. De
belangstelling van de buurtbewoners
was zeer groot. De publieke tribune
stond stampvol. De President, Mr. Mr.
Feith, gaf belangstellenden heten de

De gemeente past hier de Hinderwet
niet toe. Zij acht dit bedrijf geen sieraad
aan haar kroon. Inderdaad is het een
nood bedrijf, dat velen al moeten zij
helmen dragen en veel melk drinken,
werk verschaft.
De heer Tuijgat van de Hinderwet
heeft verklaard, dat deze wet niet kan
worden toegepast, omdat Aagrunol
nog geen 'gesetteld' bedrijf is, zodat
vooralnóg geen naleefbare regels
kunnen worden gegeven. Dit is de om-
gekeerde wereld, precies zoals de wet-
houder in haar advies aan een klager:

De dag daarop brak er brand uit in een menginstallatie na een lichte explosie. Bij de brand was het broeigevoelige Maneb betrokken. De brand kon niet snel worden geblust en duurde ruim een uur. Er trok een gifwol door het oosten van de stad.

Hierna kwam de zaak in een stroomversnelling. Op 2 februari 1981 werd de fabriek een dag lang geblokkeerd door enkele honderden buurtbewoners. En op 2 maart 1981 sprak de gemeenteraad in overgrote meerderheid uit dat binnen zes maanden bekend moest zijn dat het bedrijf zou verplaatsen. Het was nu óf verplaatsen, óf sluiten. Op diezelfde dag werd de Werkgroep verplaatsing AAgrunol geïnstalleerd.

In juli 1981 werd bekend dat de verplaatsing ruim 60 miljoen zou gaan kosten, en dat bij een verplaatsing het bedrijf in Delfzijl zou komen.

Geheime stukken

Voor het gebied van AAgrunol en omgeving wil de gemeente een bestemmingsplan maken dat voorziet in de bouw van woningen, kantoren en kleine bedrijven. Het dreigt een duur plan te worden, oa. door de opgenomen aankoop van grond en opstallen van AAgrunol voor een hoog bedrag. Het negatief saldo zou f 14 miljoen worden, waarbij diverse kosten dan nog niet mee gerekend zijn. Onder andere de kosten van de bodemsanering. In juni 1981 lekte namelijk uit dat de bodem van vooral het noordelijke terreingedeelte en het daar aangrenzende HBM-terrein, dat vroeger door AAgrunol werd gebruikt, op veel plaatsen ernstig is verontreinigd met zwarte lijst stoffen als kwik, arseen, gechloreerde bestrijdingsmiddelen en voorts oplosmiddelen. De kosten van een goede bodemsanering kunnen oplopen tot f 10 à f 30 miljoen.

Niettemin meldde de gemeente dit plan 'de Meeuwen' aan als stadsvernieuingsgebied bij het rijk. Bij een stadsvernieuingsgebied neemt het rijk het negatief financieel saldo op zich. Zo hoopte de gemeente de verplaatsing van AAgrunol te bevorderen (door grond en opstallen duur aan te kopen) zonder dat het haar zelf uiteindelijk iets zou kosten. Op 31 augustus 1981 schreef de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening dat hij vooruitlopend op een definitieve beslissing over het plan alvast wilde waarschuwen dat zo'n duur plan met zoveel onzekerheden waarschijnlijk niet voor goedkeuring in aanmerking zou komen. En als dat wel zou gebeuren zou dat ten koste moeten gaan van de financiële bijdragen voor lopende stadsvernieuingsprojecten en plannen in de stad.

Deze brief werd door B & W van Groningen geheim gehouden voor de gemeenteraad in het overzicht van de stand van zaken dat B & W op 7 september aan de raad stuurden. Zo is het overigens met veel meer belangrijke stukken inzake AAgrunol gegaan. Het eerste rapport over het onderzoek van de bodemverontreiniging van het AAgrunolterrein, verricht door het Laboratorium voor grondmechanica te Delft, is begin november 1981 aangekomen op het gemeentehuis. Er zou uit op te maken zijn dat de verontreiniging ook in het diepere grondwater is doorgedrongen.

Delegatie naar Engeland

Half november 1981 was men in de Werkgroep verplaatsing AAgrunol nog steeds niet verder gekomen. De eerdergenoemde zes maanden termijn was inmiddels al met drie maanden verlengd tot 1 december 1981. Er werd daarom hals over kop een vliegtuigje naar Engeland gecharterd waarmee een delegatie van gemeente en provincie naar

FBC ging. Daar is uitgelegd welke subsidieaanbiedingen er waren. De Ministeries van Economische Zaken en van Volksgezondheid en Milieuhygiëne hebben vooral voor een volledige verplaatsing veel geld in het vooruitzicht gesteld. Voor het geval FBC niet snel uitsluitel zou geven werd aangekondigd dat de gemeente op de sluitingstoer zou gaan. Daarop hebben FBC en AAgrunol eind november 1981 hun (voorlopige) plannen bekend gemaakt.

Geleidelijke afbouw

FBC heeft aangekondigd dat het node heeft moeten besluiten om haar activiteiten op de huidige lokatie te beëindigen. Afhankelijk van het verkrijgen van de nodige vergunningen zal AAgrunol in Delfzijl nieuwe magazijnen en - mede afhankelijk van bepaalde subsidies - verpakkingsfaciliteiten bouwen op een lokatie (naast ESD), die voldoende ruimte biedt voor uitbreiding in de toekomst. Bij de proefvelden in Haren komt in die opzet een hoofdkantoor.

De plannen zullen wel betekenen dat ongeveer de helft van het huidige aantal arbeidsplaatsen (190) vervalt. Dit, zoals gezegd, omdat FBC ondanks forse subsidieaanbiedingen op de nieuwe lokatie in Delfzijl vooralsnog geen producten meer wil maken. Die zullen nu hoofdzakelijk door het moederbedrijf geleverd gaan worden. De buurtbewoners, verenigd in de Werkgroep AAgrunol, hebben wel voorgesteld om het moderne chemische laboratorium van AAgrunol in Groningen niet af te breken doch dit in een nieuwe vorm verder te laten gaan. In zo'n laboratorium zouden bijvoorbeeld monsters van verontreinigde bodem en van (chemisch) afval onderzocht kunnen gaan worden. Landelijk ontstaat aan zulke laboratoria grote behoefte.